

موضوع مقاله: بررسی عوامل مؤثر در پذیرش بیمه محصول برنج در استان گیلان

نویسنده ۱:

مریم آرمند: دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشگاه گیلان

Email: maryam.armand@Yahoo.com

شماره تلفن ثابت: +۸۱۱۸۲۲۳۰۸۹

شماره تلفن همراه: +۹۱۸۳۱۷۲۶۷۰

آدرس: همدان، اعتمادیه شرقی، نرسیده به بلوار بهارستان، کوچه جوانه، پلاک ۵-۷

کدپستی: ۶۵۱۵۹-۵۸۳۴۵

نویسنده ۲:

دکتر محمد کریم معتمد: استادیار گروه توسعه روستایی دانشگاه گیلان

Email: motamed@guilan.ac.ir

آدرس: دانشگاه گیلان، دانشکده کشاورزی، رشت، کیلومتر ۸ جاده تهران

چکیده

بیمه محصولات کشاورزی برای جامعه تولید کننده بخش کشاورزی کشور، پدیده ای جدید تلقی می شود که پذیرش آن از سوی افراد مانند سایر ایده های نوین، در ابتدا با مقاومت هایی روبرو خواهد شد. به همین دلیل برای موفقیت در اشاعه و ترویج آن در بین تولیدکنندگان باید دلایل مقاومت و عدم پذیرش افراد شناسایی و بررسی شود. از اینرو هدف از انجام این پژوهش، بررسی عوامل مؤثر در پذیرش و عدم پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان استان گیلان می باشد. رویکرد غالب تحقیق، پیمایشی است و حجم نمونه از طریق نمونه گیری طبقه ای-تصادفی چند مرحله ای و با استفاده از جدول بارتلت و همکاران (۲۰۰۱)، ۲۷۸ نفر به دست آمده که به تعداد مساوی از میان کشاورزان پذیرنده و نپذیرنده بیمه انتخاب شده است. به منظور سنجش روایی پرسشنامه، از نظر استادان، کارشناسان بیمه، بانک کشاورزی و کشاورزان استفاده شده و برای سنجش پایایی پرسشنامه، آماره آلفای کرونباخ به کار رفته که مقدار آن ۸۶ درصد به دست آمده است. نتایج تحقیق نشان می دهد که از نظر سطح سواد، میزان درآمد کشاورزی، سطح زیر کشت برنج، ارتباط با مروجان، شرکت در کلاس های آموزشی، عضویت در تشکل های اجتماعی و صنفی و نگرش نسبت به بیمه بین دو گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه تفاوت معنی داری وجود ندارد و این عوامل تأثیری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان نداشته اند. ولی از نظر سن، سابقه کشاورزی، تنوع شغلی، تنوع محصول، نوع مالکیت مزرعه، استفاده از وام و تسهیلات بانکی، استفاده از کانال ها و منابع ارتباطی و میزان آگاهی نسبت به بیمه تفاوت معنی داری بین دو گروه وجود دارد و این متغیرها در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان تأثیر داشته اند. از سوی دیگر نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون لجستیک نشان می دهد که ۶ متغیر سابقه کشاورزی، تنوع شغلی، تنوع محصول، نوع مالکیت مزرعه، میزان استفاده از کانال ها و منابع ارتباطی و میزان آگاهی نسبت به بیمه بیشترین تأثیر را در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته اند و ۷۱/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کنند.

کلمات کلیدی: بیمه کشاورزی، پذیرش، برنجکار، استان گیلان

مقدمه و اهمیت موضوع

بخش کشاورزی، یکی از مهمترین بخش های اقتصادی و به اعتبار ارزش افزوده تولیدی، نخستین بخش اقتصادی کشور به شمار می رود (شاگری و موسوی، ۱۳۸۲). از سوی دیگر تولید در این بخش با انواع شوک های تصادفی و پیش بینی ناپذیر از شرایط آب و هوایی، آفات و سایر بلاهای طبیعی روبروست. این عوامل موجب ایجاد نوسان های در خور توجهی در عملکرد محصولات کشاورزی می شود (ترکمانی، ۱۳۷۵). در واقع رویدادهای طبیعی خسارت زا و مخاطرات مهارناپذیری که اغلب تولیدات کشاورزی را در کشور تهدید می کند از مهمترین عوامل بازدارنده جلب و جذب سرمایه های خصوصی در بخش کشاورزی است. این مخاطرات صرف نظر از آنکه سودآوری فعالیت تولید در بخش را در مقایسه با دیگر بخش های اقتصادی کاهش می دهد، دستیابی به اهداف توسعه کشاورزی را نیز با چالشی بزرگ مواجه می سازد (جوادیان و فرزانه، ۱۳۸۳).

برای اجتناب از چنین مخاطراتی و کاهش اضطراب بهره برداران، سعی می شود از طریق تأثیر گذاری بر توزیع احتمالی درآمد مزرعه یا متغیر تصمیم، آثار مخرب خطر های احتمالی کاهش یابد. روش های مختلفی برای مدیریت مخاطرات وجود دارد که از آن جمله می توان به تعیین قیمت کف، استفاده از نهاده های کاهش دهنده مخاطره، تنوع در فعالیت های تولیدی و اجرا و گسترش بیمه های کشاورزی اشاره کرد (دربان آستانه و ایروانی، ۱۳۸۰).

بیمه کشاورزی یکی از مهم ترین سازوکارهای ایجاد امنیت سرمایه گذاری در بخش و مقابله با عدم حتمیت و مخاطره پذیری شدید فعالیت و سرمایه گذاری و به عبارت دیگر مهم ترین ابزار حمایتی برای تبدیل مدیریت بحران به مدیریت ریسک است. این نوع بیمه از طریق جمع آوری حق بیمه های تولیدکنندگان و بهره گیری از یارانه دولت (تحت عنوان کمک دولت به حق بیمه) اقدام به تأمین منبع مالی مهمی نموده که از آن برای پرداخت خسارتهای احتمالی کشاورزان بیمه گذار استفاده می کند و در واقع با مشارکت واقعی خودشان از منافع و حیات اقتصادی آنان حفاظت می کند (مهندسین مشاور جامع ایران و همکاران، ۱۳۸۰). در واقع نقش بیمه در کشاورزی، تعدیل فشار خسارات ناشی از خطرات است، به نحوی که خسارت بالفعل به یک فرد یا یک گروه، به یک مزرعه یا مزارع یک منطقه در زمان خاص وقوع آن، متمرکز نخواهد شد، بلکه زیان اقتصادی و اجتماعی خسارات در سطح وسیعی توزیع می گردد. در واقع تقبل تدریجی بار مالی ناچیز هزینه های بیمه از طرف سطح وسیعی از افراد جامعه به صورت پرداخت حق بیمه، باعث جلوگیری از فلج ناگهانی اقتصادی گروه کوچکی از آنها خواهد شد (خادم آدم، ۱۳۷۰).

بنابراین با توجه به نقش مهم و حیاتی بیمه در ایجاد امنیت، رونق و افزایش سرمایه گذاری، افزایش تولید و در نتیجه بهبود سطح زندگی کشاورزان، اولین گام به منظور افزایش مشارکت بهره برداران در این زمینه شناسایی عوامل مؤثر در پذیرش بیمه است. نتایج مطالعات انجام یافته در زمینه پذیرش نوآوری ها و ایده ها و افکار نوین در جوامع، خصوصاً جوامع روستایی نشان می دهد که این موضوع ابعاد گسترده ای داشته و عوامل متعددی در فرایند تصمیم افراد برای پذیرش و یا عدم پذیرش ایده های جدید نقش دارند که از جمله این عوامل به ویژگی های فردی و شخصیتی پذیرندگان و افراد مستعد پذیرش، وضعیت اقتصادی فرد و جامعه، مسائل اجتماعی و فرهنگی و نیز ویژگی های نوآوری های ارائه شده و تطابق آن با ویژگی ها و شرایط وامکانات فرد می توان اشاره کرد که در اینجا به برخی از این تحقیقات اشاره می کنیم.

زمانی و همکاران (۱۳۷۸) در پژوهشی با هدف بررسی سازه های اثر گذار بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی توسط کشاورزان و تبیین مدل های پیش بینی کننده رفتار پذیرش کشاورزان به این نتیجه رسیدند که سازه های مهم اثرگذار بر پذیرش عبارتند از: آگاهی کشاورز از بیمه، دریافت وام، ریسک پذیری، فاصله تا کارگزار، تعهد فرد نسبت به بانک

کشاورزی و اندازه واحد تولیدی که برای تعیین این سازه ها از نظریه های نشر، ساختار مزرعه و چند بعدی بهره گیری شده است.

آبیار و قدیریان (۱۳۸۰) عوامل مؤثر بر گرایش به بیمه محصول سویا در استان گلستان را با به کارگیری مدل احتمالاتی لاجیت چند متغیره مورد مطالعه و بررسی قرار داده اند که بر اساس نتایج به دست آمده عواملی نظیر اندازه مزرعه، سن کشاورز، تنوع محصولات در الگوی کشت کشاورز، سابقه خطر و خسارت، سطح بیمه شده سایر محصولات و میزان اعتبارات دریافت شده از طرف کشاورز از مهمترین عوامل تعیین کننده گرایش به بیمه سویا می باشند.

عین اللهی احمد آبادی (۱۳۸۲) در پژوهشی با هدف بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه گندم در شهرستان خدابنده به این نتیجه رسیده است که داشتن زمین بیشتر و بالا بودن میزان تحصیلات کشاورزان مهمترین عوامل پذیرش بیمه از سوی آنهاست، در حالی که عواملی نظیر سن، شرکت در کلاس های ترویجی، داشتن شغل غیر کشاورزی و دریافت تسهیلات از نهادهای کشاورزی نتوانسته اند در پذیرش بیمه از سوی گندمکاران تأثیر قابل توجهی داشته باشند.

رستمی و همکاران (۱۳۸۳) عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات گندم در شهرستان هرسین کرمانشاه را با به کار گیری الگوی لاجیت مورد مطالعه و بررسی قرار داده اند که بر اساس نتایج به دست آمده سطح تحصیلات، مساحت اراضی تحت کشت گندم، تنوع تولید، درجه ریسک گریزی و نوع مالکیت پنج عامل مهم و تأثیرگذار بر پذیرش بیمه از سوی کشاورزان بوده است.

کهنسال و زارع (۱۳۸۶) عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه بادام در شهرستان تفت را با به کارگیری الگوی لاجیت مورد مطالعه و بررسی قرار داده اند که نتایج به دست آمده نشان می دهد متغیرهای سابقه کار کشاورزی، ارتباط با مدد کاران ترویج، شرایط آب و هوایی سال های گذشته، میزان غرامت دریافتی در برابر خسارت وارده تأثیر مثبت و معنی داری بر تقاضای بیمه محصول بادام داشته است و متغیرهای سطح تحصیلات کشاورز و درآمد سالانه کشاورز تأثیر معنیداری بر تقاضای بیمه این محصول ندارد.

رایدان^۱ (۱۹۷۹) در تحقیقی با عنوان «عوامل مؤثر بر نوگرایی در پذیرش بیمه محصولات کشاورزی» که در ایالات ایلینویز آمریکا انجام داده است، میزان بالای پذیرش بیمه در این ناحیه را به یک رشته از عوامل همچون: وجود خطرات احتمالی در کشاورزی، رضایتی که بیمه برای کشاورزان به همراه می آورد و نیز یک رشته عوامل روانی - اجتماعی نسبت می دهد.

هافمن (۱۹۸۰) و سامنر^۲ (۱۹۸۲) به طور جداگانه در مطالعات خود در رابطه با خرید بیمه محصولات کشاورزی دریافتند که تمام وقت بودن کشاورزان در فعالیت های کشاورزی و تنوع کشت دو عامل مهم در تمایل کشاورزان به خرید بیمه محصولات کشاورزی هستند. به طوریکه که کشاورزان تمام وقت در مقایسه با کشاورزان پاره وقت از مهارت های تخصصی بالاتری در عملیات تولید برخوردارند، بنابراین تقاضای کمتری برای بیمه محصولات زراعی خواهند داشت. همچنین بر اساس نتایج به دست آمده تنوع کشت محصولات به عنوان جانشینی برای بیمه محصولات به کار رفته و منجر به کاهش تقاضا برای بیمه شده است.

اسمیت و باکت^۳ [۱۹۹۶] در تحقیق خود با هدف بررسی تقاضای بیمه محصولات کشاورزی از سوی گندمکاران مونتانا پس از بررسی متغیرهای تأثیرگذار بر مشارکت کشاورزان در طرح خرید بیمه محصولات کشاورزی و میزان سطح پوشش بیمه ای، متغیرهایی از قبیل میزان تحصیلات کشاورزان، سابقه خطر، میزان بدهی به مؤسسات اعتباری و بانک

1- Raydant

2- Huffman & Sumner

3- Smith & Baquet

ها، نرخ حق بیمه و نوسانات میزان محصولات تولیدی را در مشارکت کشاورزان در طرح بیمه گندم مؤثر تشخیص داده اند.

میشرا^۱ [۱۹۹۹] در تحقیقی، عوامل مؤثر در پذیرش و گسترش نظام بیمه کشاورزی در ایالات گجرات هندوستان را مورد بررسی قرار داده است که نتایج به دست آمده نشان می دهد که مهمترین عوامل توسعه نظام بیمه کشاورزی، افزایش سطح پوشش بیمه های کشاورزی، شناسایی کشاورزان هدف، تأمین اعتبارات لازم برای جبران خسارت و برقراری ارتباطات مناسبتر با کشاورزان می باشد.

باتوجه به مطالب گفته شده تحقیق حاضر در پی آنست که مشخص سازد چه عواملی با چه ترتیب و ترکیبی در پذیرش یا عدم پذیرش بیمه برنج به عنوان یک نوآوری و ایده جدید از سوی کشاورزان استان گیلان مؤثرند تا از این طریق بتوان به راهکارهایی برای رفع موانع و تقویت نقاط مثبت جهت تشویق و ترغیب بهره برداران به پذیرش بیمه دست یافت و زمینه مناسبی را برای برنامه ریزی صحیح تر جهت جلب مشارکت کشاورزان در این طرح فراهم آورد.

اهداف

- ۱- بررسی ویژگی ها و خصوصیات کشاورزان در دو گروه پذیرنده بیمه و بیمه نشده
- ۲- بررسی تأثیر عوامل فردی (سن، سطح سواد، سابقه کشاورزی)، عوامل اجتماعی (استفاده از کانال ها و منابع ارتباطی، عضویت در تشکل های اجتماعی و صنفی، نگرش نسبت به بیمه، آگاهی نسبت به بیمه برنج)، عوامل اقتصادی (نوع مالکیت مزرعه، تنوع شغلی، تنوع محصول، سطح زیر کشت برنج، میزان درآمد کشاورزی، میزان درآمد کل (مجموع درآمد کشاورزی و غیر کشاورزی)، استفاده از وام و تسهیلات بانکی) و عوامل آموزشی (ارتباط با مروجان، شرکت در کلاس ها و دوره های آموزشی-ترویجی) در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان و تخمین مدل لاجیت

روش شناسی

تحقیق حاضر، از نوع تحقیقات توصیفی-همبستگی است. طرح مورد استفاده پیمایشی و از نوع مقطعی می باشد. جامعه آماری تحقیق شامل کشاورزانی است که در سال زراعی ۸۸-۱۳۸۷ در استان گیلان اقدام به کاشت برنج نموده اند که با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای - تصادفی چند مرحله ای سه شهرستان رشت، شفت و لنگرود انتخاب شدند و حجم نمونه با استفاده از جدول بارتلت و همکاران (۲۰۰۱) ۲۷۸ نفر به دست آمده که از هر دو گروه به تعداد مساوی (هر گروه ۱۳۹ نفر) نمونه گیری شده است.

یافته ها و بحث

یافته های تحقیق در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی آورده شده است:

۱. آمار توصیفی

بر اساس جدول شماره (۱) سن کشاورزان مورد مطالعه بین ۲۵ سال (حدقل سن) تا ۸۰ سال (حداکثر سن) متغیر است، بنابراین جامعه مورد مطالعه از لحاظ سن طیف وسیعی از افراد جوان تا افراد بزرگسال را در بر می گیرد. میانگین سن این افراد ۵۰/۶ سال با انحراف معیار ۱۱/۰۲ می باشد. در بین آنها میانگین سنی کشاورزان پذیرنده بیمه ۵۳/۷ و میانگین سنی کشاورزان بیمه نشده ۴۷/۵ می باشد که اختلاف میانگین سنی آنها تقریباً ۶ سال می باشد.

جدول شماره (۱) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه براساس سن

کل			کشاورزان بیمه نشده			کشاورزان پذیرنده بیمه			گروه سنی
درصد تجمعی	درصد	فراوانی	درصد تجمعی	درصد	فراوانی	درصد تجمعی	درصد	فراوانی	
۷/۶	۷/۶	۲۱	۱۰/۸	۱۰/۸	۱۵	۴/۳	۴/۳	۶	۲۵-۳۵
۳۳/۸	۲۶/۳	۷۳	۴۴/۶	۳۳/۸	۴۷	۲۳	۱۸/۷	۲۶	۳۶-۴۵
۶۶/۲	۳۲/۴	۹۰	۷۶/۳	۳۱/۷	۴۴	۵۶/۱	۳۳/۱	۴۶	۴۶-۵۵
۸۹/۲	۲۳	۶۴	۹۴/۲	۱۸	۲۵	۸۴/۲	۲۸/۱	۳۹	۵۶-۶۵
۹۸/۹	۹/۷	۲۷	۱۰۰	۵/۸	۸	۹۷/۸	۱۳/۷	۱۹	۶۶-۷۵
۱۰۰	۱/۱	۳	-	۰	۰	۱۰۰	۲/۲	۳	۷۶-۸۵
-	۱۰۰	۲۷۸	-	۱۰۰	۱۳۹	-	۱۰۰	۱۳۹	جمع
	۵۰/۶			۴۷/۵			۵۳/۷		میانگین
	۱۱/۰۲			۱۰/۳۱			۱۰/۸۸		انحراف معیار
	۲۵			۲۵			۲۶		حداقل
	۸۰			۷۳			۸۰		حداکثر

بر اساس جدول شماره (۲) از نظر میزان تحصیلات، یافته های تحقیق گویای پایین بودن سطح سواد کشاورزان مورد مطالعه است، به طوریکه میانگین رتبه ای سطح سواد این افراد ۲/۲۴ (تقریباً در حد تحصیلات ابتدایی) است و در بین دو گروه، کشاورزان بیمه نشده با اختلاف کمی نسبت به کشاورزان پذیرنده بیمه از میانگین سطح سواد بالاتری برخوردارند.

جدول شماره (۲) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه براساس سطح سواد

کل			کشاورزان بیمه نشده			کشاورزان پذیرنده بیمه			سطح سواد
درصد تجمعی	درصد	فراوانی	درصد تجمعی	درصد	فراوانی	درصد تجمعی	درصد	فراوانی	
۱۸/۳	۱۸/۳	۵۱	۱۸/۷	۱۸/۷	۲۶	۱۸	۱۸	۲۵	بیسواد
۶۶/۲	۴۷/۸	۱۳۳	۶۴	۴۵/۳	۶۳	۶۸/۳	۵۰/۴	۷۰	ابتدایی
۹۲/۴	۲۶/۳	۷۳	۹۲/۸	۲۸/۸	۴۰	۹۲/۱	۲۳/۷	۳۳	راهنمایی
۹۸/۹	۶/۵	۱۸	۹۸/۶	۵/۸	۸	۹۹/۳	۷/۲	۱۰	دیپلم
۱۰۰	۱/۱	۳	۱۰۰	۱/۴	۲	۱۰۰	۰/۷	۱	بالاتر از دیپلم
-	۱۰۰	۲۷۸	-	۱۰۰	۱۳۹	-	۱۰۰	۱۳۹	جمع
	۲/۲۴			۲/۲۵			۲/۲۲		میانگین رتبه ای

طیف امتیازبندی: بیسواد: ۱، ابتدایی: ۲، راهنمایی: ۳، دیپلم: ۴، بالاتر از دیپلم: ۵

بر اساس جدول شماره (۳) اطلاعات به دست آمده نشان می دهد که در هر دو گروه کشاورزان پذیرنده بیمه و کشاورزان بیمه نشده، افراد از سابقه اشتغال بالایی برخوردارند. به طوریکه در مجموع ۶۹/۱ درصد از کشاورزان بیش از ۲۰ سال سابقه اشتغال دارند. مقایسه میانگین سابقه اشتغال در دو گروه پذیرنده بیمه و بیمه نشده اختلاف زیادی را نشان می دهد به طوریکه سابقه اشتغال کشاورزان پذیرنده بیمه از نظر میانگین تقریباً ۱۰ سال بیشتر از کشاورزان بیمه نشده است.

جدول شماره (۳) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه براساس سابقه اشتغال به حرفه کشاورزی

کل		کشاورزان بیمه نشده			کشاورزان پذیرنده بیمه			سابقه کشاورزی	
درصد تجمعی	درصد	فراوانی	درصد تجمعی	درصد	فراوانی	درصد تجمعی	درصد		فراوانی
۱۳/۷	۱۳/۷	۳۸	۲۰/۹	۲۰/۹	۲۹	۶/۵	۶/۵	۹	۱-۱۰
۳۰/۹	۱۷/۳	۴۸	۴۴/۶	۲۳/۷	۳۳	۱۷/۳	۱۰/۸	۱۵	۱۱-۲۰
۵۷/۶	۲۶/۶	۷۴	۷۱/۲	۲۶/۶	۳۷	۴۳/۹	۲۶/۶	۳۷	۲۱-۳۰
۷۸/۸	۲۱/۲	۵۹	۸۹/۲	۱۸	۲۵	۶۸/۳	۲۴/۵	۳۴	۳۱-۴۰
۹۶/۸	۱۸	۵۰	۹۹/۳	۱۰/۱	۱۴	۹۴/۲	۲۵/۹	۳۶	۴۱-۵۰
۹۹/۶	۲/۹	۸	۱۰۰	۰/۷	۱	۹۹/۳	۵	۷	۵۱-۶۰
۱۰۰	۰/۴	۱	-	۰	۰	۱۰۰	۰/۷	۱	۶۱-۷۰
-	۱۰۰	۲۷۸	-	۱۰۰	۱۳۹	-	۱۰۰	۱۳۹	جمع
	۲۹/۵۹			۲۴/۸۶			۳۴/۳۲		میانگین
	۱/۳۷			۱/۳۱			۱/۲۶		انحراف معیار
	۴			۴			۵		حداقل
	۶۵			۵۵			۶۵		حداکثر

بر اساس جدول شماره (۴) از نظر تنوع شغلی و منبع اصلی درآمد، در بین دو گروه مورد مطالعه، کشاورزان پذیرنده بیمه برنج، اتکاء بیشتری به حرفه کشاورزی به عنوان منبع اصلی درآمد خود داشته اند به طوریکه ۱۰۹ نفر (۷۸/۴ درصد) کشاورزی را به عنوان حرفه اصلی و منبع اصلی درآمد خود ذکر کرده اند.

جدول شماره (۴) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه براساس دارا بودن مشاغل جانبی

کل		کشاورزان بیمه نشده		کشاورزان پذیرنده بیمه		مشاغل جانبی
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳۴/۵	۹۶	۴۷/۵	۶۶	۲۱/۶	۳۰	بلی
۶۵/۵	۱۸۲	۵۲/۵	۷۳	۷۸/۴	۱۰۹	خیر
۱۰۰	۲۷۸	۱۰۰	۱۳۹	۱۰۰	۱۳۹	جمع

بر اساس جدول شماره (۵) از نظر دارا بودن تنوع محصول، یافته های تحقیق نشان می دهد که در بین دو گروه مورد مطالعه، بیش از نیمی از کشاورزان بیمه نشده (۵۲/۵ درصد) علاوه بر برنج، محصولات دیگری نیز کشت می کنند و این در حالی است که تنها ۱۲/۹ درصد از کشاورزان پذیرنده بیمه دارای تنوع محصول هستند.

جدول شماره (۵) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه براساس دارا بودن تنوع کشت

کل		کشاورزان بیمه نشده		کشاورزان پذیرنده بیمه		تنوع کشت
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳۲/۷	۹۱	۵۲/۵	۷۳	۱۲/۹	۱۸	بلی
۶۷/۳	۱۸۷	۴۷/۵	۶۶	۸۷/۱	۱۲۱	خیر
۱۰۰	۲۷۸	۱۰۰	۱۳۹	۱۰۰	۱۳۹	جمع

بر اساس جدول شماره (۶) در مورد سطح زیر کشت کل محصولات زراعی اطلاعات به دست آمده نشان می دهد که میانگین سطح زیر کشت کشاورزان پذیرنده بیمه ۱/۳۲ هکتار و میانگین سطح زیر کشت کشاورزان بیمه نشده ۱/۵۰ هکتار می باشد که اختلاف میانگین سطح زیر کشت دو گروه ۱۸۰۰ متر (۰/۱۸ هکتار) می باشد.

جدول شماره (۶) پراکنش کشاورزان پذیرنده بیمه مورد مطالعه براساس سطح زیر کشت کل محصولات زراعی

کل		کشاورزان بیمه نشده				کشاورزان پذیرنده بیمه			سطح زیر کشت کل محصولات زراعی (هکتار)
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۴۷/۵	۱۳۲	۴۴/۶	۶۲	۵۰/۴	۷۰	۵۰/۴	۷۰	≤۱	
۸۸/۱	۱۱۳	۸۴/۹	۵۶	۹۱/۴	۵۷	۴۱	۵۷	۱/۱-۲	
۹۶	۲۲	۹۵	۱۴	۹۷/۱	۸	۵/۸	۸	۲/۱-۳	
۹۸/۹	۸	۹۷/۸	۴	۱۰۰	۴	۲/۹	۴	۳/۱-۴	
۹۹/۶	۲	۹۹/۳	۲	-	۰	۰	۰	۴/۱-۵	
۱۰۰	۱	۱۰۰	۱	-	۰	۰	۰	۵/۱-۶	
-	۲۷۸	-	۱۳۹	-	۱۳۹	۱۰۰	۱۳۹	جمع	
۱/۴۱		۱/۵۰		۱/۳۲				میانگین	
۰/۸۵		۰/۹۵		۰/۷۳				انحراف معیار	
۰/۲		۰/۲		۰/۴				حداقل	
۶		۶		۴				حداکثر	

بر اساس جدول شماره (۷)، از نظر نوع مالکیت مزرعه، در بین دو گروه مورد مطالعه، تعداد بیشتری از کشاورزان پذیرنده بیمه (۱۰۵ نفر) نسبت به کشاورزان بیمه نشده (۶۳ نفر) دارای مالکیت شخصی می باشند.

جدول شماره (۷) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه براساس نوع مالکیت مزرعه

کل		کشاورزان بیمه نشده		کشاورزان پذیرنده بیمه		نوع مالکیت
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۶۰/۴	۱۶۸	۴۵/۳	۶۳	۷۵/۵	۱۰۵	شخصی
۱۶/۹	۴۷	۲۹/۵	۴۱	۴/۳	۶	اجاره ای
۰/۷	۲	۰/۷	۱	۰/۷	۱	شخصی و سهم بری
۲۱/۹	۶۱	۲۴/۵	۳۴	۱۹/۴	۲۷	شخصی و اجاره ای
۱۰۰	۲۷۸	۱۰۰	۱۳۹	۱۰۰	۱۳۹	جمع

بر اساس جدول شماره (۸)، از نظر استفاده از وام و تسهیلات بانکی، نتایج تحقیق نشان می دهد که تعداد بیشتری از کشاورزان پذیرنده بیمه (۶۶ نفر) نسبت به کشاورزان بیمه نشده (۴۸ نفر) در سال ۸۷-۸۸ از وام و تسهیلات بانکی استفاده نموده اند.

جدول شماره (۸) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه براساس استفاده از وام و تسهیلات بانکی

کل		کشاورزان بیمه نشده		کشاورزان پذیرنده بیمه		استفاده از وام و تسهیلات بانکی
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴۱	۱۱۴	۳۴/۵	۴۸	۴۷/۵	۶۶	بلی
۵۹	۱۶۴	۶۵/۵	۹۱	۵۲/۵	۷۳	خیر
۱۰۰	۲۷۸	۱۰۰	۱۳۹	۱۰۰	۱۳۹	جمع

بر اساس جدول شماره (۹) در مورد بهره‌گیری کشاورزان از کانال‌ها و منابع ارتباطی، نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که کشاورزان مورد مطالعه تمایل بیشتری به برقراری ارتباطات شخصی نظیر ارتباط با سایر کشاورزان، همسایگان و بستگان خود و در نهایت رهبران محلی روستا دارند و از کانال‌های ارتباط جمعی نظیر رادیو و تلویزیون و نیز کلاس‌های آموزشی و مجلات و نشریات ترویجی بهره‌ کمتری می‌برند.

جدول شماره (۹) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه براساس میزان استفاده از کانال‌ها و منابع ارتباطی

ردیف	نوع کانال یا منبع	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد		میانگین رتبه ای*
		B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	
۱	کشاورزان دیگر	۰	۰	۰	۰	۲۳/۷	۱۱/۵	۴۰/۳	۴۴/۶	۴۳/۲	۴/۳	۴/۱۲
۲	همسایگان و بستگان	۰	۰	۵/۸	۲۲/۳	۳۱/۷	۲۲/۳	۵۱/۸	۵۷/۶	۱۵/۱	۳/۸۳	۳/۶۸
۳	رهبران محلی	۱۲/۲	۱/۴	۲۳	۲۷/۳	۴۶/۸	۵۵/۴	۲۰/۱	۱۳/۷	۰	۲/۹۴	۲/۶۲
۴	مروجان و مراکز خدمات جهاد کشاورزی	۱۱/۵	۳/۶	۲۴/۴	۳۴/۵	۴۴/۶	۴۳/۹	۸/۶	۹/۴	۰/۷	۲/۶۰	۲/۵۳
۵	برنامه‌های رادیویی	۳۳/۸	۱۲/۲	۶۶/۹	۴۵/۳	۲۰/۹	۲۰/۹	۰	۰	۰	۲/۰۹	۱/۸۷
۶	کلاس‌های آموزشی	۳۷/۴	۱۶/۵	۶۴/۷	۴۸/۹	۱۸/۷	۱۲/۲	۱/۴	۰	۰	۲/۰۲	۱/۷۸
۷	مجلات و نشریات ترویجی	۳۶	۳۰/۲	۶۰/۴	۵۲/۵	۹/۴	۱۱/۵	۰	۰	۰	۱/۷۹	۱/۷۵
۸	برنامه‌های تلویزیونی	۵۴/۷	۵۹/۷	۴۰/۳	۳۸/۸	۲/۲	۰	۲/۲	۰	۲/۲	۱/۴۰	۱/۵۸

* طیف امتیاز بندی: ۱ = خیلی کم ۲ = کم ۳ = متوسط ۴ = زیاد ۵ = خیلی زیاد

A: کشاورزان پذیرنده بیمه B: کشاورزان بیمه نشده

در این تحقیق به منظور سنجش نگرش نسبت به بیمه برنج از ۸ گویه استفاده شد که ۴ گویه از این ۸ گویه منفی بود که پس از کدگذاری مجدد^۱ همگی مثبت شدند و از کشاورزان خواسته شد که ارزیابی خود را از هر سوال با انتخاب گزینه‌های «کاملاً موافقم»، «موافقم»، «نظری ندارم»، «مخالقم» و «کاملاً مخالفم» مشخص نمایند که پس از جمع بندی گویه‌های مربوطه با استفاده از دستور Compute بر اساس جدول شماره (۱۰)، می‌توان گفت که به طور کلی کشاورزان در هر دو گروه پذیرنده بیمه و بیمه نشده، نگرش و نظر مساعدی نسبت به بیمه برنج دارند.

جدول شماره (۱۰) پراکنش کشاورزان مورد مطالعه بر اساس نگرش نسبت به بیمه برنج

کل	کشاورزان بیمه نشده		کشاورزان پذیرنده بیمه		نگرش نسبت به بیمه برنج	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۶۰/۴	۱۶۸	۴۵/۳	۶۳	۷۵/۵	۱۰۵	بالا
۱۶/۹	۴۷	۲۹/۵	۴۱	۴/۳	۶	متوسط
۰/۷	۲	۰/۷	۱	۰/۷	۱	پایین
۱۰۰	۲۷۸	۱۰۰	۱۳۹	۱۰۰	۱۳۹	جمع

۲. آمار استنباطی

الف) آزمون بررسی رابطه بین متغیرها

در جدول شماره (۱۱) نتایج مربوط به بررسی رابطه بین متغیر وابسته تحقیق (پذیرش بیمه برنج) با متغیرهای مستقل نشان داده شده است. بر اساس این جدول متغیر سن در سطح ۹۹٪ تأثیر مثبت و معنی داری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته است. به عبارت دیگر کشاورزان مسن تر تمایل بیشتری به پذیرش بیمه برنج داشته اند، زیرا با افزایش سن، ضریب مخاطره پذیری کاهش می یابد و برای اطمینان و جلوگیری از خطرهای احتمالی برای بیمه محصول خود اقدام می کنند.

متغیر سواد در پذیرش و یا عدم پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان تأثیر نداشته است.

سابقه اشتغال به حرفه کشاورزی در سطح ۹۹٪ تأثیر مثبت و معنی داری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته است. به عبارت دیگر کشاورزان مجرب تر و با تجربه تر تمایل بیشتری به پذیرش بیمه برنج داشته اند.

دارا بودن مشاغل جانبی در سطح ۹۹٪ تأثیر منفی و معنی داری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته است، به عبارت دیگر کشاورزانی که شغل و منبع اصلی در آمد آنها کشاورزی است نسبت به کشاورزانی که دارای مشاغل جانبی می باشند تمایل بیشتری به پذیرش بیمه برنج داشته اند.

دارا بودن تنوع محصول در سطح ۹۹٪ تأثیر منفی و معنی داری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته است. به عبارت دیگر کشاورزان با تنوع بخشیدن به محصولات خود ریسک یا خطر را بین تعداد بیشتری محصول تقسیم می کنند و در واقع روش های سنتی مقابله با خطر را به راهکارهای نوین نظیر بیمه ترجیح می دهند.

متغیر سطح زیر کشت برنج در پذیرش و یا عدم پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان تأثیر نداشته است.

میزان درآمد سالیانه کشاورزی در پذیرش و یا عدم پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان تأثیر نداشته است. از سوی دیگر میزان درآمد سالیانه کل (مجموع درآمد کشاورزی و درآمد غیر کشاورزی) تأثیر منفی و معنی داری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته است که در این رابطه می توان گفت که کشاورزانی که علاوه بر کشاورزی، دارای منابع درآمدی دیگری هستند، به دلیل موقعیت اقتصادی بهتر و در نتیجه دارا بودن حاشیه امنیت بیشتر در هنگام وقوع خطر و خسارت در مزارع خویش، توانایی جبران خسارت های وارده را دارند و لذا تمایل کمتری به بیمه نشان می دهند.

متغیر نوع مالکیت مزرعه در سطح ۹۹٪ تأثیر مثبت و معنی داری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته است. به عبارت دیگر انگیزه کشاورزان صاحب زمین (مالکیت شخصی) برای بیمه شدن بیشتر است.

استفاده از وام و تسهیلات بانکی در سطح ۹۵٪ تأثیر مثبت و معنی داری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته است. بدین ترتیب می توان گفت که ارتباط با بانک کشاورزی فرصت بیشتری را برای آشنایی کشاورزان با خدمات صندوق بیمه محصولات کشاورزی فراهم نموده و از سوی دیگر دریافت وام و تسهیلات بانکی توانایی مالی و انگیزه بیشتری به منظور بیمه کردن محصول در کشاورزان ایجاد می کند.

ارتباط با مروجان و شرکت در کلاس ها و دوره های آموزشی در پذیرش و یا عدم پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان تأثیر نداشته است که در این زمینه به عدم توجه مسئولین بانک کشاورزی و صندوق بیمه به مقوله ترویج بیمه کشاورزی، عدم وجود ارتباط مداوم و منطقی بین صندوق بیمه با مراکز خدمات جهاد کشاورزی، کمبود مروجان آموزش دیده و عدم برگزاری کلاس های آموزشی در زمینه آشنایی با بیمه محصول در مناطق مورد مطالعه می توان اشاره کرد. عضویت در تشکل های اجتماعی و صنفی نیز در پذیرش و یا عدم پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان تأثیر نداشته است.

استفاده از کانال ها و منابع ارتباطی در سطح ۹۹٪ تأثیر مثبت و معنی داری در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته است. در واقع ارتباط با کانال ها و منابع ارتباطی فرصت مناسبی را برای اطلاع از وجود نوآوری ها و ایده های جدید و کسب اطلاعات بیشتر در مورد آنها فراهم میکند.

نگرش کشاورزان نسبت به بیمه تأثیری در پذیرش بیمه برنج از سوی آنها نداشته است. بدین ترتیب می توان گفت عدم پذیرش بیمه از سوی کشاورزان، بیشتر به مسائلی غیر از نوع نگرش نسبت به بیمه ارتباط دارد که در این زمینه عواملی از قبیل «عدم اطلاع کافی کشاورزان از مزایا و نتایج طرح بیمه برنج»، «عدم احساس نیاز به بیمه در مقابل سایر نیازهای فوری و محسوس تر»، و نیز «عدم توانایی برخی از کشاورزان در برقراری رابطه بین خرید بیمه در زمان حال و منفعی که احتمالاً در آینده نصیب آنها خواهد شد» قابل بررسی می باشد.

میزان آگاهی کشاورزان در سطح ۹۹٪ تأثیر مثبت و معنی داری در پذیرش بیمه از سوی آنها داشته است. در واقع اولین شرط برای پذیرش هر نوآوری یا ایده جدید از جمله طرح بیمه برنج، کسب آگاهی و اطلاع نسبت به آن می باشد که با انجام اصلاحات ساختاری توسط صندوق بیمه، نظام ترویج و آموزش کشاورزی می تواند نقش مؤثری در این زمینه ایفا کند.

جدول شماره (۱۱) نتایج مربوط به بررسی رابطه بین متغیر وابسته تحقیق با متغیرهای مستقل

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب کای اسکویر (χ^2)	سطح معنی داری (P)	ضریب کرامر (V)	سطح معنی داری (P)	ضریب فی (Phi)	سطح معنی داری (P)
سن	پذیرش بیمه برنج	۱۹/۵۳۹**	۰/۰۰۱	۰/۲۶۵	۰/۰۰۱	-	-
سطح سواد	پذیرش بیمه برنج	۱/۱۰۷ ^{n.s}	۰/۷۷۵	-	-	-	-
سابقه کشاورزی	پذیرش بیمه برنج	۳۲/۹۰۳**	۰/۰۰۰	۰/۳۴۴	۰/۰۰۰	-	-
تنوع شغلی	پذیرش بیمه برنج	۲۰/۶۲۱**	۰/۰۰۰	-	-	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

ادامه جدول شماره (۱۱) نتایج مربوط به بررسی رابطه بین متغیر وابسته تحقیق با متغیرهای مستقل

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب کای اسکویر (χ^2)	سطح معنی داری (P)	ضریب کرامر (V)	سطح معنی داری (P)	ضریب فی (Phi)	سطح معنی داری (P)
درآمد کشاورزی	پذیرش بیمه برنج	۹/۴۰۳ ^{n.s}	۰/۰۹۴	-	-	-	-
درآمد کل	پذیرش بیمه برنج	۳۳/۰۸۶**	۰/۰۰۰	۰/۳۴۵	۰/۰۰۰	-	-
تنوع محصول	پذیرش بیمه برنج	۴۹/۴۱۸**	۰/۰۰۰	-	-	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
سطح زیر کشت برنج	پذیرش بیمه برنج	۱/۸۰۲ ^{n.s}	۰/۴۰۶	-	-	-	-
نوع مالکیت مزرعه	پذیرش بیمه برنج	۲۶/۵۳۶**	۰/۰۰۰	-	-	۰/۳۰۹	۰/۰۰۰
استفاده از وام	پذیرش بیمه برنج	۴/۸۱۸*	۰/۰۲۸	-	-	۰/۱۳۲	۰/۰۲۸
ارتباط با مروجان	پذیرش بیمه برنج	۰/۰۶۰ ^{n.s}	۰/۸۰۶	-	-	-	-

-	-	-	-	۰/۸۶۸	۰/۰۲۸ ^{n.s}	پذیرش بیمه برنج	شرکت در کلاس های آموزشی
-	-	-	-	۰/۸۲۶	۱/۵۰۵ ^{n.s}	پذیرش بیمه برنج	عضویت در تشکل ها
-	-	۰/۰۰۰	۰/۲۱۲	۰/۰۰۶	۱۲/۵۳۱ ^{**}	پذیرش بیمه برنج	استفاده از منابع ارتباطی
-	-	-	-	۰/۳۶۹	۳/۱۵۱ ^{n.s}	پذیرش بیمه برنج	نگرش نسبت به بیمه برنج
-	-	۰/۰۰۰	۰/۵۴۴	۰/۰۰۰	۸۲/۲۱۳ ^{**}	پذیرش بیمه برنج	آگاهی نسبت به بیمه برنج

* P ≤ ۰/۰۵

** P ≤ ۰/۰۱

ب) تخمین مدل لجیت

در این تحقیق متغیر وابسته به صورت اسمی دو وجهی (پذیرش و عدم پذیرش بیمه برنج) می باشد و می تواند فقط یکی از دو ارزش صفر یا یک را بپذیرد که ارزش یک به معنای وقوع حادثه مورد نظر (پذیرش) و ارزش صفر به معنای عدم وقوع آن (عدم پذیرش) است.

برای اینگونه موارد دو تکنیک آماری معروف وجود دارد که عبارتند از: تحلیل تمایزات و رگرسیون لجستیک که رگرسیون لجستیک ابزار قوی تری نسبت به تحلیل تمایزات است. در رگرسیون لجستیک از مفهومی به نام نسبت

برتری^۱ (نسبت $\frac{P_i}{1-P_i}$ که نسبت احتمال وقوع حادثه به احتمال عدم وقوع حادثه مورد نظر می باشد) استفاده شده و

لگاریتم نسبت برتری بر اساس رابطه (۱) محاسبه می شود. این مدل به لجیت^۲ معروف است (مومنی، ۱۳۸۶).
رابطه شماره (۱)

$$\ln\left(\frac{P_i}{1-P_i}\right) = \beta_0 + \beta_i x_i$$

در این تحقیق به منظور بررسی عوامل مؤثر در پذیرش بیمه برنج، از رگرسیون لجستیک به روش پس رونده گام به گام^۳ استفاده شده است. در مرحله اول از مجموع ۱۵ متغیر مستقل تحقیق، ۹ متغیر سن، سابقه کشاورزی، تنوع شغلی، درآمدسالانه کل، تنوع محصول، نوع مالکیت مزرعه، استفاده از وام و تسهیلات بانکی، استفاده از کانال ها و منابع ارتباطی و آگاهی نسبت به بیمه برنج که با متغیر وابسته تحقیق (پذیرش بیمه برنج) رابطه معنی داری داشتند وارد معادله رگرسیون لجستیک شدند. تحلیل رگرسیون تا چهار گام پیش رفته است. در هر مرحله کامپیوتر بر اساس سطح معنی داری آزمون والد، اقدام به حذف متغیرهای مستقل با تأثیر کمتر نموده است که بدین ترتیب ابتدا متغیر دریافت وام و تسهیلات بانکی، سپس متغیر درآمد و در نهایت متغیر سن از معادله رگرسیون خارج شدند. شاخص مدل کای اسکویدر در گام اول برابر ۲۱۵/۳۱۵، در گام دوم ۲۱۵/۱۷۷، در گام سوم ۲۱۴/۲۲۹ و در گام چهارم این شاخص برابر ۲۱۲/۸۲۶ می باشد که در سطح ۹۹٪ معنادار می باشد، بنابراین متغیرهای مستقل مورد نظر بر متغیر وابسته تأثیر داشته و نشان دهنده برارزش مناسبی است.

1- Odd Ratio

2- Logit

1- Backward Stepwise

مقدار Negelkerk R Square که معادل R^2 در رگرسیون خطی است در گام اول ۰/۷۱۹، در گام دوم ۰/۷۱۸، در گام سوم ۰/۷۱۶ و در گام چهارم برابر ۰/۷۱۳ است که نشان می دهد ۷۱/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته (پذیرش بیمه برنج) توسط متغیرهای سابقه کشاورزی، تنوع شغلی، تنوع محصول، نوع مالکیت مزرعه، میزان آگاهی نسبت به بیمه و میزان استفاده از کانال ها و منابع ارتباطی تبیین شده است. در واقع این متغیرها به عنوان متغیرهای مستقلی هستند که در حضور سایر متغیرها بیشترین تأثیر معنی دار را در پذیرش بیمه برنج از سوی کشاورزان داشته اند که ضرایب متغیرها، آزمون والد وسط معنی داری هر کدام در جدول شماره (۱۵) نشان داده شده است که براساس مقادیر B جدول و مقدار ثابت در گام آخر تحلیل رگرسیون که برابر با ۱۱/۵۱۴- می باشد، معادله رگرسیون به صورت رابطه شماره (۲) به دست می آید:

$$\ln\left(\frac{P}{1-P}\right) = -11/514 + 0/962 X_1 - 1/159 X_2 - 2/391 X_3 + 1/229 X_4 + 2/357 X_5 + 0/557 X_6 \quad (2)$$

رابطه شماره (۲)

جدول (۱۲) متغیرهای مستقل با بیشترین تأثیر معنی دار بر متغیر وابسته (گام چهارم)

متغیر مستقل	ضریب متغیر (B)	انحراف معیار (SE)	آزمون والد (wald)	درجه آزادی (df)	سطح معنی داری (P)
سابقه کشاورزی (X_1)	۰/۹۶۲	۰/۱۹۶	۲۴/۰۸۲	۱	۰/۰۰۰
تنوع شغلی (X_2)	-۱/۱۵۹	۰/۴۵۹	۶/۳۷۰	۱	۰/۰۱۲
تنوع محصول (X_3)	-۲/۳۹۱	۰/۴۵۶	۲۷/۴۷۵	۱	۰/۰۰۰
نوع مالکیت مزرعه (X_4)	۱/۲۲۹	۰/۴۳۰	۸/۱۵۸	۱	۰/۰۰۴
آگاهی نسبت به بیمه برنج (X_5)	۲/۳۵۷	۰/۳۲۸	۵۱/۵۹۶	۱	۰/۰۰۰
استفاده از کانال ها و منابع ارتباطی (X_6)	۰/۵۵۷	۰/۲۳۵	۵/۶۱۱	۱	۰/۰۱۸

پیشنهادات

* با توجه به پایین بودن میانگین سطح سواد کشاورزان و نظر به اینکه سطح تحصیلات اکثر افراد مورد مطالعه در حد خواندن و نوشتن است، پیشنهاد می شود مدیریت جهاد کشاورزی استان با همکاری صندوق بیمه محصولات کشاورزی با ارائه خدمات آموزشی - ترویجی و برگزاری کلاس های آموزشی به زبان ساده گفتاری و نوشتاری و ترجیحا با زبان محلی و محاوره ای در زمینه آشنایی با بیمه و مزایای آن نسبت به آگاه سازی و اطلاع رسانی به کشاورزان اقدام کند.

* به منظور تأمین اعتبارات لازم برای خدمات ترویجی پیشنهاد می شود که صندوق بیمه بر اساس تجربه کشورهایمانند ژاپن، بخشی از حق بیمه های جمع آوری شده را به امر آموزش اختصاص دهد که این امر می تواند نتایج چشمگیری در زمینه پذیرش بیمه در سال های بعد داشته باشد.

* نتایج بدست آمده نشان می دهد که کشاورزان برای فرار از ریسک تولیدی و ریسک درآمدی، تنوع تولید در مزرعه را جایگزین بیمه قرار می دهند. توسل به این روش برای کشاورزانی که دارای زمین کوچک می باشند ممکن است موجب کاهش کارایی آنها شود. بنابراین پیشنهاد می شود که با برگزاری دوره های آموزشی و انجام تبلیغات مناسب و برطرف کردن موانع احتمالی در راه پذیرش بیمه و ارائه بیمه درآمد در کنار بیمه محصول از نیاز کشاورزان به تنوع تولید کاسته شود تا شرایط لازم برای استفاده مناسب تر از زمین به عمل آید.

* یافته های تحقیق نشان می دهد که هر چه سابقه کشاورزی افزایش یابد، به دلیل روبه رو شدن بامخاطره های گوناگون و تجربه کردن انواع خسارتهای، بر درصد پذیرش بیمه افزوده می شود. بنابراین می توان گفت که کشاورزانی که تا کنون نسبت به بیمه محصول خود اقدام نکرده اند، در آینده محصول خود را بیمه خواهند کرد، بنابراین با توجه به وجود نگرش مثبت در کشاورزان نسبت به بیمه با آموزش می توان زمان پذیرش افراد را به جلو انداخت و احساس نیاز به بیمه را در آنها تقویت کرد.

* در بررسی کانال ها و منابع ارتباطی مورد استفاده کشاورزان مشخص شد که در جامعه موردنظر ارتباطات بین شخصی رواج داشته و کشاورزان در مواجهه با مسایل و مشکلات خود بیشتر به سایر کشاورزان، دوستان، بستگان و رهبران محلی روستای خود مراجعه می کنند که در این زمینه پیشنهاد می شود که از اعضای شورای روستا به عنوان معتمدین مردم روستا جهت افزایش آگاهی و اطلاع کشاورزان درباره بیمه و مزایا و نتایج آن کمک گرفته شود.

* رواج ارتباطات بین شخصی در جامعه مورد مطالعه همچنین این امکان را فراهم می سازد تا از مروجین محلی که عمدتاً از بین کشاورزان هر منطقه انتخاب می شوند درانتقال اطلاعات مورد نیاز در زمینه بیمه برنج و ترغیب و تشویق کشاورزان به پذیرش آن استفاده نمود.

* رادیو و تلویزیون به عنوان فراگیرترین رسانه های کشور، کمترین نقش را در اطلاع رسانی در مورد طرح بیمه برنج داشته اند. از این رو ضرورت دارد از طریق شبکه های استانی، این دو رسانه ملی به نحو مناسبی در معرفی طرح بیمه برنج و بیان مزایا و نتایج آن، ایفای نقش نمایند.

* بر اساس یافته های به دست آمده کشاورزانی که دارای مالکیت شخصی هستند بیشتر به بیمه محصول خود اقدام نموده اند که در این زمینه پیشنهاد می شود که صندوق بیمه برای افرادی که دارای مالکیت غیر شخصی هستند تخفیف هایی در زمینه پرداخت حق بیمه قائل شود مثلاً این افراد حق بیمه را در چند قسط پرداخت کنند و از سوی دیگر زمان پرداخت با زمان برداشت محصول و زمانی که کشاورزان دارای نقدینگی هستند هماهنگ باشد که با انجام این اقدامات به تدریج زمینه پذیرش بیمه در این افراد فراهم شود.

* نتایج به دست آمده نشان می دهد که استفاده کشاورزان از وام و تسهیلات بانکی تأثیر مثبتی در پذیرش بیمه برنج از سوی آنها داشته است. در این زمینه پیشنهاد می شود که بانک کشاورزی برای دو کشاورز که شرایط یکسانی دارند اما یکی از آنها بیمه شده و دیگری بیمه نشده است، نرخ های بهره متفاوتی در نظر بگیرد و به کشاورز بیمه شده با نرخ بهره پایین تری وام دهد. قائل شدن این تفاوت ها در مقایسه با ایجاد شرایطی که تحت آن، بیمه شدن یکی از پیش نیازهای برخورداری از برنامه های حمایتی است، نقش بیشتری در تشویق کشاورزان برای خرید بیمه دارد.

منابع

- ۱- آبیاری، ن. م. و ح. قدیریان (۱۳۸۰). بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به بیمه محصول سویا در استان گلستان. **مجموعه مقالات همایش بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه گذاری**، ۲۶-۲۷ خرداد، انتشارات صندوق بیمه محصولات کشاورزی، تهران.
- ۲- ترکمانی، ج (۱۳۷۵). دخالت دادن ریسک در برنامه ریزی اقتصاد کشاورزی: کاربرد برنامه ریزی درجه دوم توأم باریسک. **فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه**، شماره ۱۵، ص ۱۱۳-۱۳۰.
- ۳- جوادیان، الف. و د. فرزانه (۱۳۸۳). عملکرد و تجربه های بیمه کشاورزی در ایران. **مجموعه مقالات دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه گذاری**، ۲۶-۲۷ دی، انتشارات صندوق بیمه محصولات کشاورزی، تهران، ص ۴۴-۱۵.
- ۴- خادم آدم، ن (۱۳۷۰). **سیاست اقتصاد کشاورزی در نظام های مختلف و ایران**. انتشارات اطلاعات، تهران.
- ۵- دربان آستانه، ع. ر. و ه. ایروانی (۱۳۸۰). عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول گندم: مطالعه موردی گندم کاران استان تهران. **فصلنامه روستا و توسعه**، سال ۱۰، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۶، ص ۱۰۹-۱۳۵.
- ۶- رستمی، ف.، ح. شعبانعلی فمی، ح. موحد محمدی و ه. ایروانی (۱۳۸۳). عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه: مطالعه موردی گندمکاران شهرستان هرسین کرمانشاه. **فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه**، سال پانزدهم، شماره ۶۰ زمستان ۱۳۸۶، ص ۲۱-۱.
- ۷- زمانی، غ. ع. کرمی و م. کشاورز (۱۳۷۸). پذیرش بیمه محصولات کشاورزی: سازه های تعیین کننده. **فصلنامه اقتصاد و کشاورزی**، سال اول، شماره ۱، ص ۱۰.
- ۸- شاکری، ع. و م. موسوی (۱۳۸۲). بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه گذاری خصوصی و دولتی در بخش کشاورزی. **فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه**، سال یازدهم، شماره ۴۳-۴۴.
- ۹- عین اللهی احمدآبادی، م (۱۳۸۲). عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه گندمکاران استان زنجان: مطالعه موردی شهرستان خدابنده. **فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه**، سال شانزدهم، شماره ۶۳، پاییز ۱۳۸۷، ص ۷۰-۵۱.
- ۱۰- کهنسال، م. ر. و س. زارع (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه بادام: پژوهش موردی شهرستان تفت. **فصلنامه بیمه و کشاورزی**، سال پنجم، شماره ۱۷، ص ۵۲-۲۱.
- ۱۱- مومنی، م (۱۳۸۶). **تحلیل داده های آماری با استفاده از SPSS**. انتشارات کتاب نو، تهران.
- ۱۲- مهندسین مشاور جامع ایران و همکاران. ۱۳۸۰. چشم انداز و توصیه های مربوط به سیاست های بیمه محصولات کشاورزی در ایران. **خلاصه مقالات نشست های سه گانه همایش بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه گذاری (نشست سوم)**، انتشارات صندوق بیمه محصولات کشاورزی، تهران.

13- Bartleet, J. E., J. W. Kotrlik and Ch. C. Higgins (2001). Organizational Research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research. **Information Technology Learning and Performance Journal** 19(1): 43-50.

14- Huffman, W. E (1980). Farm and off – farm work decisions: The role of human capital. **Rev. Econ. Stat** 62:14-23.

- 15- Mishra, P. K (1999). Planning for development and operation of agricultural insurance schemes: Development and operation of agricultural insurance schemes in Asia. **Report of the APO Seminar on Agricultural Insurance Held in Manila**. Philippines. PP: 27-40.
- 16- Rydant, A. L (1979). Adjustment to natural Hazard: Factors affecting the adoption of crop hail insurance. **Professional Geographer** 31:312-320.
- 17- Smith, V. and A. E. Baquet (1996). The demand for multiple peril crop insurance: Evidence from Montana wheat farm. **American Journal of Agricultural Economics** 78:189-201.
- 18- Sumner, D. A (1982). The off – farm labor supply of farmers. **Amer. J. Agr. Econ** 64:499-509.

Examining factors affecting farmers' adoption of rice crop insurance in Guilan province.

Abstract

Insurance of crops for country's agriculture producers is a new phenomenon that its adoption by individuals, as other new ideas, might firstly encounter some resistances. To this end and for being successful in its diffusion among producers, resistance dimensions and reasons for non-adoption of innovations by individuals must be well identified and studied. Hence, this study emphasizes on consideration of effective factors geared in adoption and non-adoption of rice insurance by Guilani farmers. This research is based on survey methodology and the statistical population composed of 278 people which selected by multi-stage stratified random sampling and Bartlett et al Table (2001). Numbers of insurance's adopters and non-adopters were the same. To confirm questionnaire validity, views of faculty members, insurance experts, Bank of Agriculture authorities, and farmers have been used. Also the questionnaire's reliability was measured using Cronbach's alpha (α) and calculated at 0.86. Research conclusions show that there are no significant differences between adopters and non-adopters on education level, agricultural income, rice land area, levels of contact with extension workers, participation in training meetings, membership in social and business associations as well as attitudes towards insurance, indicating these variables had no effects on adoption of insurance by farmers. However, there are significant differences between the two groups on age, farming experience, job number, income level, product variety, types of farm ownership, use of loan and bank facilities, and use of information channels and sources of insurance, indicating these variables had effective on insurance adoption by paddy farmers. On the other hand, conclusions gained from logistic regression study show that six factors of farming experience, job number, product variety, farm ownership, information channels or sources as well as awareness level of insurance had the highest impacts on adoption of insurance by farmers and contribute to 71.3 % of changes in dependent variables.

Keywords: Agriculture insurance, Adoption, Rice producer, Guilan.